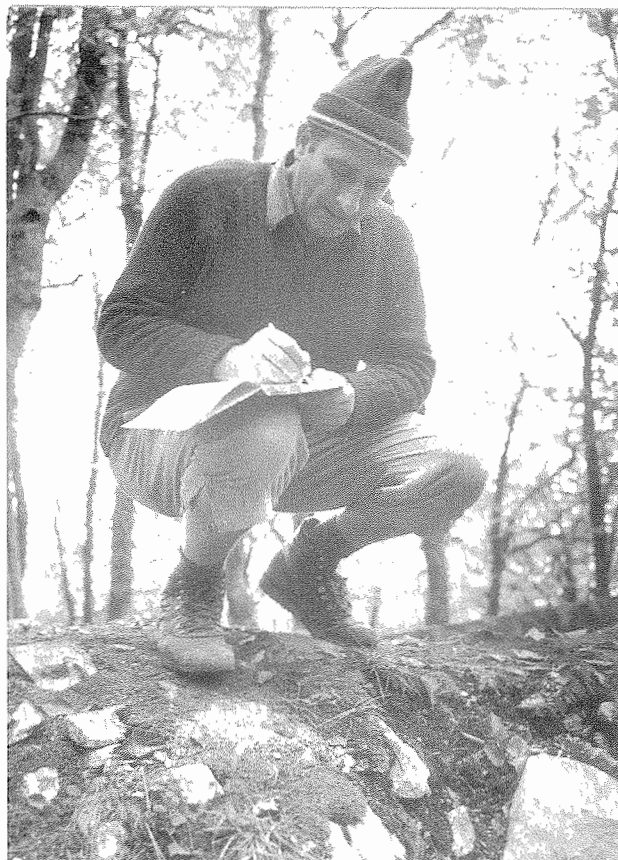

In memoriam Andrej Valič

8. oktober 1931 – 27. marec 2003

Ko sva se zadnjič srečala, je bil žalosten in turoben dan. V Škofji Loki smo se poslavljali od prijatelja in sošolca Franca Lebna. Tako kot običajno je bil tih in zadržan. Spomnila sem ga na dogovor, da me obišče v Ljubljani. Obljubil mi je, da se bo v kratkem oglasil in še pomislila nisem, da se bom, kmalu po tem, poslavljala tudi od njega.

Spoznala sva se pred mnogimi leti, ko je kot mlad fant z nekoliko zamude prišel v seminar prof. Josipa Korošca. Vsa ta dolga leta poznanstva, sodelovanja in prijateljevanja se ni Andrej v ničemer spremenil. Njegova molčeča prisotnost, ko je spregovoril le, ko smo se pogovarjali o stroki in problemih z njo, je vlivala zaupanje in spoštovanje. Po srcu je bil gorjan, čeprav je del rodbine izhajal iz Primorske. Gore so ga zaznamovale na svojstven način. Rojen je bil v Preddvoru in celo življenje mu je potekalo med gorami in še neokrnjeno naravo. Od tod tudi njegova neustavljiva želja iskati in spoznavati vse, kar ga je obdajalo.

Spominjam se pohoda na sv. Jakoba, sv. Lovrenca, ko nam je razlagal svoja odkritja poznoantičnih postojank. Del življenja je posvetil tudi Ajdni, svoji največji ljube-

zni, in ni bilo ovire, da ne bi ob vsaki priliki, ko smo ga prosili, na samem kraju, razlagal svoje izsledke in spoznanja. Od Ajdne se je predčasno umaknil. Ostala mu je neutolajljiva bolečina, tako smo to občutili njegovi prijatelji. Bil je svojstven človek in imeli smo ga radi.

Kot mlad diplomiranec iz zgodnesrednjeveške arheologije se je zaposlil v Gorenjskem muzeju v Kranju in mu ostal zvest do upokojitve, pravzaprav do smrti. Muzejsko delo arheologa mu je bilo v veselje in vsakdanji kruh. Vendar ga to ni v zadostni meri zadovoljevalo. Tako kot povsod v Sloveniji v času šestdesetih in sedemdesetih let, se je Valiču ponujala še druga perspektiva in to je bilo raziskovanje, tako terenska topografija kot tudi zaščitna in sistematična izkopavanja. Kot prvo nalogo si je zadal postavitev arheološke zbirke. Nekaj predmetov je že bilo v muzeju pred njegovim prihodom. Ostalo je nastajalo z njegovimi izkopavanji, ki so še danes v veliki meri osnova današnji postavitvi. Bil je mojster popularizacije stroke in je v svojem gorenjskem okolju uspel približati arheologijo širšemu krogu prebivalstva in obiskovalcev muzeja. Uspelo mu je tudi v Kranju organizirati mednarodni simpozij o zgodnjem srednjem veku, o čemer pričajo objavljene razprave. Med njegovimi največjimi deli so prav gotovo izkopavanja. Med najbolj obširnimi so tista na Bledu in njegovi neposredni okolici: Sedlo pod blejskim gradom in Otok; v Kranju, na Pivki, v Bohinju in na Bobovku, v Ratečah, Rodinah, na Ajdni nad Potoki, v Mostah pri Žirovnici, na Šmarjetni gori, Cvrtičniku in sv. Jakobu nad Potočami itn. To so le njegova najbolj odmevna izkopavanja. Bil pa je povsod tam, kjer je bila ogrožena arheološka dediščina in je bilo treba v dogajanje poseči z raziskavo ali zaščito terena.

Njegov pisni opus je velik in vreden posebne bibliografske objave. Med samostojnimi publikacijami je prav gotovo zelo pomembna njegova knjiga z naslovom Staroslovansko grobišče na blejskem gradu: izkopavanja 1960- (1964). Druge njegove samostojne publikacije so manjše in nekatere sodijo bolj v poljudnoznanstveno sfero: Arheološki spomeniki Gorenjske (1977), La necropole Slave a Kranj (1978), Kulturno zgodovinski spomeniki Kranja (1981, 1990), Ajdna nad Potoki (1986).

Mnogo je drugih prispevkov v različnih zbornikih in skupinskih objavah mesta Kranja in vodnikih: 900 let Kranja (1960), Turistični vodnik po Kranju (1991), Kranjski zbornik itn.

Njegove prispevke pogosto najdemo v Arheološkem vestniku (Smokuč pri Žirovnici, Srednje Bitnje pri Kranju, Rodine, Šenčur pri Kranju, Pivka pri Naklem, Bled - Na

Sedlu, Šmartno pri Cerkljah na Gorenjskem, Ajdna, sv. Jakob nad Potočami pri Kranju). Sodeloval je pri Argu, Varstvu spomenikov, Balcanoslavici itn. Enciklopedija Slovenije 2000 navaja, da je izšlo izpod njegovega peresa več kot 50 del.

S prispevki je sodeloval na mnogih mednarodnih kongresih doma in v tujini. Imel je stike z mnogimi tujimi strokovnjaki, med njimi tudi prijatelje, ki so znali ceniti njegovo predanost stroki in pošten odnos do predstavljanja te naše najstarejše kulturne dediščine.

Kot redni član Slovenskega arheološkega društva je mnogo pripomogel k uveljavitvi slovenske arheologije doma in po svetu, saj je bil v sedemdesetih letih kar štiri leta njegov tajnik. Pogrešamo ga vsi tisti, ki smo ga poznali in cenili kot človeka in strokovnjaka. Tako, kot je zapisal Miško Kranjec v nekem svojem romanu, da človek oživi takrat, ko se ga spomniš, ostaja Andrej Valič živ in z nami do našega odhoda.

Ljudmila Plesničar Gec
